НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Кафедра охорони праці та біотехнічних систем у тваринництві
Кафедра загальної екології, радіобіології та безпеки життєдіяльності

ЗАТВЕРДЖЕНО
Декан економічного факультету

_____ Андрій МУЗИЧЕНКО

“____”_____2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОХОРОНА ПРАЦІ

Галузь знань J «Транспорт і послуги»
Спеціальність J3 «Туризм та рекреація»
Освітньо-професійна програма «Туризм»
Економічний факультет
Розробники: Поліщук В.М., докт. техн. наук, професор
Кудрявицька А.М., канд. с.-г. наук, доцент

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни
«Безпека життєдіяльності та охорона праці»

Вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці» передбачає опанування знаннями, вміннями та навичками поліпшення організаційно-правової діяльності роботодавців та працівників з питань охорони праці у туристичній галузі; передбачення джерел виникнення небезпечних і шкідливих виробничих факторів на виробництві, виявляння існуючих джерел і їх усування, для поліпшення умови праці і підвищення її продуктивності; аналізування впливу умов праці на травматизм та професійні захворювання; розробляння і виконання науково обґрунтованих планів заходів з охорони праці та безпеки виробничих процесів у туристичній галузі.

Перший модуль дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці» присвячений правовим та організаційним питанням охорони праці в туристичній сфері, другий – безпеці виконання технологічних процесів та робіт в туристичній сфері, третій модуль розкриває принципи забезпечення безпеки життєдіяльності в туристичній сфері, четвертий модуль – організаційно-функціональну структурц та методологію безпеки в туристичній сфері.

Засвоївши дисципліну «Безпека життєдіяльності та охорона праці» майбутні бакалаври повинні володіти сукупністю загальнокультурних та професійних компетентностей з питань безпеки життєдіяльності у відповідних напрямах підготовки для вирішення професійних завдань, пов'язаних із гарантуванням збереження життя та здоров'я персоналу в умовах небезпечних і надзвичайних ситуацій.

Опис навчальної дисципліни

Безпека життєдіяльності та охорона праці

(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	
Освітній ступінь	*бакалавр*
Спеціальність	*Ј3 «Туризм та рекреація»*
Освітня програма	*«Туризм»*
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	*обов'язкова*
Загальна кількість годин	*120*
Кількість кредитів ECTS	*4*
Кількість змістових модулів	*4*
Курсовий проект (робота)	*–*
Форма контролю	*екзамен*

Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс	*1*	*1*
Семестр	*2*	*2*
Лекційні заняття	*30 год.*	*4 год.*
Практичні, семінарські заняття	*30 год.*	*8 год.*
Лабораторні заняття	–	–
Самостійна робота	*60 год.*	*108 год*
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	*4 год.*	–

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета – надання знань, умінь, здатностей для здійснення ефективної професійної діяльності у сфері туризму шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах (об'єктах господарської діяльності), формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях та відповідальності за особисту та колективну безпеку.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню дтисципліни **«**Безпека життєдіяльності та охорона праці» -«Соціальна відповідальність», «Антикорупція і доброчесність», «Історія Української державності».

Набуття компетентностей:

Загальні компетентності:

К3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. Здатність захищати Батьківщину.

К9. Здатність виявляти, ставити і вирішувати проблеми.

Спеціальні (фахові) компетентності:

К23. Здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 20. Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН 21. Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результатами своєї професійної діяльності.

ПРН 22 Професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях.

3. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1. ***Правові та організаційні питання охорони праці в туристичній сфері***													
Тема 1. Законодавча база безпеки в туристичній сфері України, частина 1	1-2	6	2	2	-	-	2	5	1		-	-	4
Тема 2. Законодавча база безпеки праці в туристичній сфері України, частина 2	3-4	6	2	2	-	-	2	4		1	-	-	3
Тема 3. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Атестація робочих місць за умовами праці в туристичній сфері	5-6	6	2	2	-	-	2	5		1	-	-	4
Тема 4. Основи пожежної безпеки в туристичній сфері	7-8	6	2	2	-	-	2	4			-	-	4
Разом за модулем 1		24	8	8	-	-	8	18	1	2	-	-	15
Модуль 2. ***Безпека виконання технологічних процесів та робіт в туристичній сфері***													
Тема 5. Електробезпека в туристичній сфері	9	6	2	2	-	-	2	5	1		-	-	4
Тема 6. Захист від дії статичної електрики і блискавкозахист в туристичній сфері	10-11	6	2	2	-	-	2	5		1	-	-	4
Тема 7. Перша домедична допомога в туристичному поході, частина 1	12-13	13	2	2	-	-	9	17		1	-	-	16
Тема 8. Перша домедична допомога в туристичному поході, частина 2	14-15	11	2		-	-	9	15		-	-	-	15
Разом за модулем 2		36	8	6	-	-	22	42	1	2	-	-	39
Модуль 3. ***Принципи забезпечення безпеки життєдіяльності в туристичній сфері***													
Тема 8. Основні положення з безпеки життєдіяльності	12	4	3	-	-	5	10,5	0,5	1	-	-	9	12
Тема 9. Соціально – психологічні чинники забезпечення безпеки	9	2	2	-	-	5	9,75	0,25	0,5	-	-	9	9
Тема 10. Техногенні не-	10	2	3	-	-	5	9,7	0,25	0,5	-	-	9	10

безпеки							5						
Разом за модулем 3	**31**	**8**	**8**	**-**	**-**	**15**	**30**	**1**	**2**	**-**	**-**	**27**	**31**
Модуль 4. ***Організаційно-функціональна структура та методологія безпеки в туристичній сфері***													
Тема 11. Хімічна безпека	14	3	4	-	-	7	15,5	0,5	1	-	-	14	14
Тема 12. Правове забезпечення та управління безпекою життєдіяльності	15	3	4	-	-	8	14,5	0,5	1	-	-	13	15
Разом за модулем 4	29	6	8	-	-	15	30	1	2	-	-	27	29
Усього годин	**120**	**30**	**30**	**-**	**-**	**60**	**120**	**4**	**8**	**-**	**-**	**108**	**120**

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Законодавча база безпеки в туристичній сфері України, Частина 1	2
2	Законодавча база безпеки праці в туристичній сфері України, Частина 2	2
3	Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Атестація робочих місць за умовами праці в туристичній сфер	2
4	Основи пожежної безпеки в туристичній сфері	2
5	Електробезпека в туристичній сфері	2
6	Захист від дії статичної електрики і блискавкозахист в туристичній сфері	2
7	Перша домедична допомога в туристичному поході, частина 1	2
8	Перша домедична допомога в туристичному поході, частина 2	2
9	Основні положення з безпеки життєдіяльності	3
10	Соціально – психологічні чинники забезпечення безпеки	3
11	Техногенні небезпеки	3
12	Соціально – психологічні основи забезпечення безпеки людини	3
13	Правове забезпечення та управління безпекою життєдіяльності	2
	Разом	30

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Організація навчання з охорони праці в туристичній сфері	2
2	Порядок розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві	2
3	Законодавство щодо безпеки в галузі туризму	2
4	Забезпечення первинними засобами пожежогасіння виробничих підрозділах туристичної сфери	2
5	Забезпечення працівників туристичної сфери засобами індивідуального захисту	2
6	Методи оцінення параметрів мікроклімату на виробництві	2
7	Переміщення постраждалих від нещасного випадку	2
8	Ризик як кількісна оцінка небезпеки Статистична оцінка небезпечних і шкідливих чинників для життя людини	2
9	Природні небезпеки Визначення рівня метеочутливості людини	2
10	Біологічні небезпеки. Інфекційні захворювання. Епідемії. Панде-	1

	мії. Імунітет. Правила поведінки населення при проведенні ізоляційно-обмежувальних заходів.	
11	Типові моделі психофізіологічних реакцій людей у випадку екстремальних ситуацій Визначення психофізіологічних властивостей людини та вплив їх на безпеку	2
12	Пожежна безпека Аналіз небезпеки під час роботи зі шкідливими та вибухопожежонебезпечними речовинами	2
13	Хімічна безпека. Екологічна оцінка ризику. Визначити екологічну оцінку ризику застосування пестицидів у різних кліматичних зонах України	1
14	Соціальні та психологічні фактори ризику Соціальне середовище. Визначення типів поведінки особистості у конфліктній ситуації	2
15	Нещасні випадки невиробничого характеру. Розслідування нещасних випадків невиробничого характеру	2
16	Управління силами та засобами цивільного захисту під час надзвичайних ситуацій. Кількісна характеристика надзвичайних ситуацій	2
	Разом	30

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Техніка безпечного пересування туристів лісом та болотом	2
2	Техніка безпечного пересування туристів. Безпечний рух стежками, трав'янистими схилами, по осипищах та моренах	2
3	Техніка безпечної переправи туристів через гірські річки: небезпека переправ через гірські річки, вибір часу для переправи, переправа вбрід, переправа вбрід "стінкою"	2
4	Техніка безпечної переправи туристів через гірські річки: переправа вбрід з організацією колективної страховки, переправа вплав і за допомогою плавзасобів	2
5	Дії туристичної групи у разі екстремальної ситуації	2
6	Техніка виживання туриста	2
7	Алгоритми надання першої домедичної допомоги на виробництві та в побуті	9
8	Алгоритми надання першої домедичної допомоги в туристичному поході	9
9	Критерії переходу небезпечної події у НС, одиниці виміру показників класифікаційної ознаки НС та їхні порогові значення у природному середовищі, виробничій, транспортній та інших сферах життєдіяльності.	4
10	Ідентифікація та оцінювання рівня небезпеки за допомогою імовірнісних структурно-логічних моделей, застосованих в сфері туризму	5
11	Регіональний комплекс природних загроз. Методи виявлення їхніх вражаючих факторів, номенклатура та одиниці виміру.	4
12	Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. Вимоги до транспортування небезпечних речовин. Маркування небезпечних вантажів з небезпечними речовинами	4
13	Гідродинамічні об'єкти і їхнє призначення. Причини виникнення гідродинамічних небезпек (аварій). Хвиля прориву та її вражаючі фактори. Вимоги до розвитку і розміщення об'єктів гідродинамічної небезпеки.	3

14	Джерела радіації та одиниці її вимірювання. Класифікація радіаційних аварій за характером дії і масштабами.	2
15	Класифікація небезпечних хімічних речовин за ступенем токсичності, здатності до горіння, впливом на організм людини	2
16	Класифікація суб'єктів господарювання і адміністративно-територіальних одиниць за хімічною небезпекою.	2
17	Аналіз аварійних ситуацій під час технологічного тероризму. Антитерористичні критерії оцінки уразливості та підвищення стійкості роботи об'єктів підвищеної небезпеки.	1
18	Розподіл підприємств. установ та організацій за ступенем ризику їхньої господарської діяльності щодо забезпечення безпеки та захисту населення і територій від НС. Управління безпекою через порівняння витрат та отриманих вигод від зниження ризику.	1
19	Система управління безпекою та захистом у НС в галузі, як складова державної системи, її місце і значення в системі управління функціонуванням сфери туризму	1
20	Сутність і особливості оперативного управління за умов виникнення НС	1
	Разом	60

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- тестування (за темами, модульне, підсумкове);
- співбесіда;
- захист практичних, самостійних робіт;
- екзамен.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання (лекція, дискусія, співбесіда);
- метод практико-орієнтованого навчання (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- метод навчальних дискусій;
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, анотування, рецензування);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

8. Оцінювання результатів навчання:

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- тестування за темами;
- захист практичних робіт;
- захист самостійних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. **Правові та організаційні питання охорони праці в туристичній сфері**		
Практична робота 1	Виконання практичної роботи 1. Опрацювання курсу в Elearn	12
Практична робота 2	Виконання практичної роботи 2. Опрацювання курсу в Elearn	12
Практична робота 3	Виконання практичної роботи 3. Опрацювання курсу в Elearn	7
Практична робота 4	Виконання практичної роботи 4. Опрацювання курсу в Elearn	12
Самостійна робота	Виконання самостійної роботи за обраною темою	12
Модульний контроль	На основі матеріалу тем 1-4	45
Всього за модулем 1		**100**
Модуль 2. **Безпека виконання технологічних процесів та робіт в туристичній сфері**		
Практична робота 5	Виконання практичної роботи 5. Опрацювання курсу в Elearn	12
Практична робота 6	Виконання практичної роботи 6. Опрацювання курсу в Elearn	12
Практична робота 7	Виконання практичної роботи 7. Опрацювання курсу в Elearn	10
Самостійна робота	Виконання самостійної роботи за обраною темою з використанням англомовних джерел	21
Модульний контроль	На основі матеріалу тем 5-9.	45
Всього за модулем 2		**100**
Модуль 3. Принципи забезпечення безпеки життєдіяльності		
Практична робота 1 Основні положення з безпеки життєдіяльності	Виконання практичної роботи 1. Опрацювання курсу в Elearn	**10**
Практична робота 2 Соціально – психологічні чинники забезпечення безпеки	Виконання практичної роботи 2. Опрацювання курсу в Elearn	**20**
Практична робота 3 Техногенні небезпеки	Виконання практичної роботи 3. Опрацювання курсу в Elearn	**20**
Самостійна робота 3	Виконання самостійної роботи за обраною темою	20
Модульна контрольна робота 3.	На основі матеріалу тем 1-3	30
Всього за модулем 3		**100**
Модуль 4. Організаційно-функціональна структура та методологія безпеки		
Практична робота 1 Соціально – психологічні основи забезпечення безпеки людини	Виконання практичної роботи 1. Опрацювання курсу в Elearn	**15**
Практична робота 2 Правове забезпечення та управління безпекою життєдіяльності	Виконання практичної роботи 2. Опрацювання курсу в Elearn	**15**
Самостійна робота 4	Виконання самостійної роботи за обраною темою	40
Модульна контрольна ро-	На основі матеріалу тем 1-2	30

бота 4		
Всього за модулем 4		**100**
Навчальна робота	**(М1 + М2+М3+М4)/4*0,7 ≤ 70**	
Екзамен	**30**	
Всього за курс	**(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100**	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, тимчасова непрацездатність)
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Письмові роботи повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, тимчасова непрацездатність, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканатом)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни: https://elearn.nubip.edu.ua/grade/edit/tree/index.php?id=5292;
- https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2266
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- посилання на цифрові освітні ресурси;
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни;
- відеоматеріали до лекційних занять;
- нормативні документи.

10. Рекомендовані джерела інформації

Підручники і навчальні посібники:

1. Піскунова Л.Е., Кудрявицька А.М., Зубок Т.О. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Навчальний посібник для студентів ОС Бакалавр за спеціальністю 242 «Туризм і рекреація» – Київ: ЦП «Компринт», 2024. – 384 с.

2. Voinalovych O.V. Occupational safety and health: study guide. K.: National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, 2023. 221 p.

3. Khmelovskyi V.S., Bratishko V.V., Marchyshina Ye.I. Occupational safety and health in industry: study guide. K.: National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. 2023. 454 p.

4. Войналович О.В., Марчишина Є.І. Охорона праці в галузі (працеохоронні ділові ігри): навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2021. 204 с.

5. Білько Т.О., Марчишина Є.І. «Occupational and life safety (Безпека праці і життєдіяльності)». К. Центр учбової літератури. 2021. 428 с.

6. Хмельовський В.С., Марчишина Є.І., Білько Т.О., Мотрич М.М., Скібчик В.І. Охорона праці. К. Центр учбової літератури. 2021. 594 с.

7. Войналович О.В., Марчишина Є.І. Охорона праці в галузі (працеохоронні ділові ігри). К. Центр учбової літератури. 2021. 204 с.

8. Войналович О.В., Марчишина Є.І., Мотрич М.М. Охорона праці в галузі: навч. посібник. К. Центр учбової літератури. 2020. 375 с.

9. Войналович О.В., Голопура С.М.. Охорона праці в галузі (організаційно-технічні аспекти). Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2020. 250 с.

10. Калівошко М. Ф., Поліщук В. М.Екологічна безпека транспортних засобів: навчально-методичний посібник. К.: НУБіП України, 2020. 538 с.

11. Войналович О.В., Марчишина Є.І., Мотрич М.М. Охорона праці в галузі: навч. посібник. К. Центр учбової літератури. 2020. 375 с.

12. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., О.О.Ракоїд, Соломенко Л.І. Стратегія сталого розвитку: підручник. К.: НУБІПУ, 2018. 446 с.

13. Левченко О.Г., Землянська О.В., Праховнік Н.А., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності та цивільний захист: підручник. К.: КПІ ім.. Ігоря Сікорського, 2019. 267 с.

14. Мелех Л.В. Безпека життєдіяльності та охорона праці: навч. посібник. Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 219 с.

15. Грибан В.Г., Фоменко А.Є., Казначеєв Д.Г. Безпека життєдіяльності та охорона праці: підручник. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 219 с.

16. Кікінчук В. В., Книженко С. О., Савчук Т. І. та ін. Домедична підготовка: навч. посіб. Харків: Харків. нац. ун-т внутр. справ., 2021. 176 с.

17. Волянський П. Б., Гринзовський А. М., Гур'єв С. О. та ін. Домедична допомога на місці події: практичний посібник. Херсон: Гельветика, 2020. 224 с.

18. Горностай О., Станіславчук О. Виробнича санітарія, фізіологія та гігієна праці. Львів: Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, 2021. 148 с.

Методична література

1. Поліщук В. М. Організація навчання з охорони праці. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з дисциплін "Основи охорони праці" для студентів сільськогосподарських вищих навчальних закладів 3-4 рівнів акредитації освітнього ступеня „Бакалавр". К.: НУБіП України, 2021. 24 с.

2. Поліщук В. М. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з дисциплін "Основи охорони праці" для студентів сільськогосподарських вищих навчальних закладів 3-4 рівнів акредитації освітнього ступеня „Бакалавр". К.: НУБіП України, 2021. 56 с.

3. Войналович О.В., Воронцова Н.Є., Поліщук В.М. Забезпечення працівників АПК засобами індивідуального захисту та спецодягом. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з дисциплін "Основи охорони праці" для студентів сільськогосподарських вищих навчальних закладів 3-4 рівнів акре-

дитації освітнього ступеня „Бакалавр”. К.: НУБіП України, 2021. 44 с.

4. Войналович О.В., Голопура С.М., Воронцова Н.Є., Поліщук В.М. Методи оцінення прараметрів мікроклімату на виробництві. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з дисциплін "Основи охорони праці" для студентів сільськогосподарських вищих навчальних закладів 3-4 рівнів акредитації освітнього ступеня „Бакалавр”. К.: НУБіП України, 2021. 24 с.

5. Войналович О.В., Голопура С.М., Воронцова Н.Є., Поліщук В.М. Забезпечення первинними засобами пожежогасіння виробничих підрозділів АПК. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з дисциплін "Основи охорони праці" для студентів сільськогосподарських вищих навчальних закладів 3-4 рівнів акредитації освітнього ступеня „Бакалавр”. К.: НУБіП України, 2021. 32 с.

6. Піскунова Л.Е. Робочий зошит для практичного вивчення дисципліни Безпека праці та життєдіяльності студентами денної та заочної форми навчання. Київ, 2022. 110 с.

7. Піскунова Л.Е. Методичні рекомендації для вивчення та проведення практичних робіт з дисципліни Безпека праці та життєдіяльності студентами денної та заочної форми навчання. Київ, 2019. 101 с.

8. Piskunova L., Bondar V. Labor safety and vital activity for students of English groups: Workbook of course. Kyiv. 2019, 202 p.

9. Piskunova L. Bondar V. Labor safety and life protection: Study guide. Kyiv. 2020, 306 c.

10. Piskunova L., Zubok T. Safety of work and Life: Training manual for the discipline. Kyiv. 2021. 219 p.

11. Piskunova L.E., Zubok T.O. GUIDELINES FOR STUDYING AND CONDUCTING PRACTICAL WORK IN THE DISCIPLINE SAFETY OF WORK AND LIFE: study guide. К.: COMPRINT. 2021. 134 p.

12. Піскунова Л.Е, Кудрявицька А.М., Зубок Т.О.- Навчальний посібник.- Безпека життєдіяльності та охорона праці: – Київ: ЦП «Компринт», 2024. – 384 с.

Інформаційні ресурси

1. Конституція України [Електронний ресурс]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text.

2. Про охорону праці: Закон України [Електронний ресурс]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text.

3. Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування: Закон України [Електронний ресурс]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text.

4. Кодекс законів про працю України [Електронний ресурс]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text.

5. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населенн: Закон України [Електронний ресурс]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text.

6. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці: затверджені постановою Кабінету Міністрів України № 442 від 1 серпня 1992 р. [Електронний ресурс]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-92-%D0%BF#Text

7. Методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць за умовами праці: затверджені постановою Кабінету Міністрів України № 41 від 1 вересня 1992 р. [Електронний ресурс].

URL: https://vk24.ua/regulations_and_jurisprudence/rekomendacii/metodicni-rekomendacii-dla-provedenna-atestacii-robocih-misc-za-umovami-praci

8. ДСНтаП. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу: наказ Міністерства охорони здоров'я України № 248 від 08.04.2014 р. [Електронний ресурс]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14#Text

9. Про екстрену медичну допомогу: Закон України [Електронний ресурс]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5081-17#Text.

10. Про туризм: Закон України [Електронний ресурс]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Tex.

11. Навчально-інформаційний портал НУБіП України: http://elearn.nubip.edu.ua/

12. Наукова бібліотека НУБіП України: https://nubip.edu.ua/structure/library

13. Електронні ресурси НУБіП України: https://nubip.edu.ua/node/3921